öfver en obetydlig höjd. Vid ett större, skadadt röse står en vacker rest sten av tre alnars höjd, och en dylik ligger helt nära. För att utröna om å rösets andra sida sådane stenar funnits lät jag här och der rödja, fast utan framgång. Men mellan stensättningen och vägen uppdagades under mossan nedre stycket af en Runsten, och vid fortsatt spaning funnos de tu öfrige. De tre delarne sammanfördes och fogades till hvarandra, hvarvid klart förnams att stenen blifvit genom våldsverkan styckad».

Stenen har senare icke kunnat återfinnas, ehuru den blivit av många och vid olika tider eftersökt och efterfrågad. Tyvärr äro Dybecks uppgifter om platsen ganska obestämda. Om man utgår från att den legat på Vansta ägor, avser han troligen, såsom redan Boije förmodat, ett röse på södra sidan om vägen från Ösmo till Vansta, ungefär mitt emellan avtagsvägen till Sorunda och avtagsvägen till Djursnäs. Där finnes också i närheten en kullfallen bautasten, omkring 1½ m. hög. — Enligt en uppgift, som meddelas av Boije, skulle stenen ha blivit använd vid en kyrkoreparation.

Stenens höjd har enligt Dybecks uppgifter varit omkring 1,60 m., bredd omkring 1,20 m.

Inskrift (enligt Dybeck):

kitilfast - × auk × ranfastr × auk × sigfastr × litu × kiara × mirki × at × þork - ·· faþur sin

Kætilfastr ok Ragnfastr ok Sigfastr letu gærva mærki at Þor-, faður sinn.

»Kättilfast och Ragnfast och Sigfast läto göra minnesmärket efter Tor-, sin fader.»

s-runan har i denna inskrift alltid (5 ggr) den omvända formen. Skiljetecken är ×.

Av faderns namn finnas endast de fyra första runorna på Dybecks teckning; resten var förstört. Namnet har varit sammansatt av Tor- och en efterled på *k* eller *g*: *Þorgils*, *Þorgæirr (Þorgerr)*, *Þorgrimr*, *Þorgautr* eller *Þorkætill (Þorkell)*. — Sönerna ha alla namn på *-fastr*. Se om dem E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 100.

254. Vansta, Ösmo sn, Sotholms hd.

Pl. 124.

Litteratur: O. von Friesen, Upplands runstenar (1913), s. 44, Runorna i Sverige (1928), s. 52, 54, Runorna (1933), s. 193 f.; E. Olson, Yngvars saga víðfǫrla (1912), s. 62.

Avbildningar: von Friesen 1904 a. a.; Brate 1904 (ATA); F. Braun 1910 (ATA).

Runstenen hittades år 1903 på en äng i södra kanten av sjön Öster Styran, som numera är urtappad. Den hade legat som bro över ett sumpigt ställe i ängen. Sannolikt hade den i senare tid blivit förd dit för att tjäna ett praktiskt ändamål. Men var den ursprungligen har haft sin plats är sålunda okänt.

Nu står stenen i parken vid Vansta, Ö om mangårdsbyggnaden, rest mot ett jordfast klippblock.

Gråsten. Höjd 1,49 m., bredd (över korsmitten) 0,91 m. Till följd av det tryck, för vilket stenen har varit utsatt under den tid, då den låg som bro, har den brustit i två ungefär lika stora delar, genom en remna, som går tvärs över stenen något nedom mitten av ristningen. Några runor ha härigenom blivit skadade. Ett par mindre avflagringar finnas på nedre delen av stenen. Men för övrigt är ristningen väl bevarad, tydlig och lättläst.

Inskrift:

· suan : auk stain : raistu · stain : at · tosṭa : faþur : sin : is uarþ : tauþr · i liþi : ikuars : auḳ at · þorstain :
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65 70

auk kt : aystain : alhiltar · s - -
75 80 85 90 95

Svæinn ok Stæinn ræistu stæin at Tosta, faður sinn, es varð dauðr i liði Ingvars, ok at Þorstæin ok at Øystæin, Alfhildaʀ sun.

»Sven och Sten reste stenen efter Toste, sin fader, som blev död i Ingvars följe, och efter Torsten och efter Östen, Alvhilds son.»

Till läsningen: 16 **s** står inklämt på tvären mellan 15 **i** och 17 **t**, vilka alltså få tjänstgöra som kantlinjer för **s**. Tydligen har denna runa blivit uteglömd, och ristaren har på detta sätt velat rätta felet. 29 **t** och 63 **k** ha blivit skadade genom remnan i stenen; av 29 **t** finnes en del av hst och h. bst, av 63 **k** endast nedre delen av hst. 68 **r** är skadat genom avflagring. 77 **k** är fullt tydligt. 80 **y** är säkert stunget. Efter 94 **s** finnes endast nedre hälften av en hst. Troligen ha funnits ännu två runor, 95—96 **un**, vilka emellertid gått förlorade genom avflagring. För en tredje runa (**i**) torde platsen knappast ha varit tillräcklig. — Brate: 8—12 **staen**, 79—85 **austain**. — von Friesen: 8—12 **stain**, 79—85 **aystain**. — Braun: 8—12 **stain**, 79—85 **aystain**.

Några felristningar förekomma i inskriften: I första ordet, 1—4 **suan**, saknas ett **i**, i sista namnet, 86—93 **alhiltar**, ett **f**. 64—65 **kt** för *at*, troligen på grund av det föregående **k** i 61—63 **auk**. Om det inskjutna **s** i 13—18 **raistu** se ovan. Anmärkningsvärt är också **r** i **alhiltar** i stället för väntat **ʀ** (jfr Sö 260 **hakunar**, Sö 266 **onuntar**).

Ristningen är osignerad men, såsom von Friesen och Brate antagit, huggen av Amunde. Den har samma mönster som de av honom signerade Sö 215, 233 och 271. Karakteristiska runformer äro: **a** och **n** ha bistavarna osymmetriskt ställda, **a** med bistaven till $^2/_3$ av sin längd på v. sidan, **n** med bistaven till $^2/_3$ av sin längd på h. sidan av huvudstaven; **o** åter har bistavar endast på h. sidan av huvudstaven. **r** har rundad bistav. **s** står ofta icke vinkelrätt mot slinglinjerna och är i de flesta fall (utom 8 **s**) omvänt.

Vansta-stenen är den enda runsten i Sotholms härad, som är rest över en deltagare i Ingvarståget. Troligen voro Torsten och Östen, över vilka stenen också är rest, bröder till Sven och Sten och söner till Toste. Att Östen betecknas som »Alvhilds son» måste väl bero på att han haft en annan moder än de andra bröderna.

Tosti är kortnamn av *Þorstæinn*, med samma ljudsubstitution *t* för *þ* som i *Tula* Sö 179. Detta kan tala emot att den Torsten, som omtalas på stenen, har varit son av Tosti och broder till Sven och Sten. Man uppkallade som bekant under vikingatiden efter avlidna fränder. En son kunde få sin faders namn endast i det fall att fadern hade dött före barnets födelse.[1] Det är knappast troligt, att sambandet var avbrutet mellan de båda namnformerna *Þorstæinn* och *Tosti*, så att det senare uppfattades som ett självständigt namn.

255. Vidby, Ösmo sn, Sotholms hd.

Pl. 124, 125.

Litteratur: R. Dybeck, Runa (fol.) 1 (1865), s. 86, 2 (1874), s. 41; S. Boije, Anteckningar (ATA).
Äldre avbildningar: Dybeck a. a., pl. 30 n:r 23; Brate (ATA).

Ristningen befinner sig på västra sluttningen av ett berg vid Vidby mellangård, några meter Ö om vägen, på vars andra sida gårdens byggnader äro belägna. Hela byn har fordom legat här, norr- och södergården äro utflyttade. Något gravfält finnes däremot icke i närheten. Platsen för runristningen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Nynäs».

Ristningen börjar 1,65 m. över marken. Dess höjd är 1,22 m. och dess bredd 1,02 m. Bergytan är sprickig och ganska ojämn, men ristningen är djupt huggen och i stort sett tydlig.

[1] G. Storm i *ANF* 9, s. 199 f.; E. Wessén, *Nordiska namnstudier* (1927), s. 18 f. — Anmärkningsvärd är inskriften Sö 67: bröderna *Olœifʀ* och *Gœiʀmundr* ha rest stenen över sin fader *Gœiʀmundr*.